

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խորագրութիւնը եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները:

Ծանուցումներ՝ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միլիակ գիրը 1 սանդիմ կարծէ. 1 գլխագիրը 2 սանդիմ:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la
Rédaction: Place Alexandre-Labadie, 17

Directeur du journal *Armenia*
MARSEILLE (France)

Հակում կը լինի օթօմոսիլի մը վրայ
և կը վերաադրուի սպալ մը:

Կը խաբուինք սին խօսքերով
մեծ խոստումներով և մեծ խօսքով,
թիւններով, առանց հաւանականու-
թիւններուն վրայ մտածելու կա-
անցեալի փորձառութիւններուն ան-
դրադառնալու:

Բայց ամենքան ալ յանցաւոր չէ
բա՛ն թողութեանդը երբ շեկաւար
նե՛րը այդպէս են. « Զուկը գլխէն կը
հօտի », ուրեմն մաքրազործումը
պէտք է սկսիլ նախ գլխէն:

Ոչ գիւրհատ ան պէտք է ըլլաւ
ոչ ալ թերահատատ, տնհատատ, ար
հեռատեղութեամբ, ըրջութեամբ դա
տող, տրամաբանող և ապա գործող
ու խօսող:

Թ. ԵՂԻՇԷ

Ինչ որ է զիկը նաւուն համար
նշանն է զատուցու թիւնը մարդուն
համար:

Ույս պարզ է, այնքան պարզ ու
ամեն ոք կրնայ դիւրաւ հասկնալ
Երբ մահաւանդ սինէմաի պատկեր
Ներսէ մէջ յաճախ հանդիպած ըլլալ
անդիկավար ինքնաշարժներու որոնք
պատ ի պատ կը մշտունին կամ ան
դունդէ անդունդ կը գահալսիմին:

Այսօր տարրական ճշգրտությամբ
թիվն մը անտարակոյս բոլոր Հայերն
ալ կը հասկնան. եթէ բան մը կայ
որ կը դժուարանան հասկնալ ոմանք,
այդ ալ այն հաւանականութիւնն է
որ թերեւ իրենք ալ զարկ ըլլան
այդ փրկարար և անհրաժեշտ ոյժէն:

Ինչպէս չափ տղէտներ ինքզինք.
 Նին մաքիսարոս կը կարծեն, կամ
 չափ հայ երիտասարդներ որ երկու
 տող անխալ հայերէն գրել չզիտ.
 Նալով հանդերձ, հայերէնապիտու.
 Թեան վկայական կուտան իրենք ի.
 րենց և օտար լեզուներու կը հետա.
 մտին, նոյն պէս ալ կան Հայեր որ չեն
 ընդունիր թէ իրենք զուրկ ըլլան դա.
 տողով թենէ կամ տրամաբանութենէ

Եւ ստիպանալով իրականութիւնը միշտ աչք ծածկող է. ո՛ր կողմ որ գտնուի, ձեր շտրվ պիտի գտնուի անտրամաբաններու, անպակեներու լէ-
զէսն միւ

կը հանդիպիք ուրիշ ազգայինի
մը որ հայորենասիրական մեծ գոր-
ծերու մէջ է և նոյն իսկ ղեկավար.
ներքէն. կը զիտէք որ այսինչ խնդրի
մասին ձեզ հետ համաձայն է. փոքր
ձեցէք ժամ մը վերջ զարձեալ անց-
նիլ իր մօտ ու պիտի գտնէք փոխ
ւած եթէ այդ կարճ ժամանակամի-
ջոցին հակառակ հով մը զարկած
ըլլայ իր մութին. և այսպէս օրուայ
մէջ քանի մը անգամ դադափար փո-
խողներու կը հանդիպիք ամենուրեք
Դժբաղդու թիւնն այս է որ կարելի
չէ ոեւէ զիտողութիւն ընել իրենց թէ
ամէն ազգեցութեան կամ չարախինջ
ազգեցութիւններու ենթարկողներ
են. անմիջապէս կը նկատեն, կը
բորբոքին, արժանապատուութիւնն
վիրաւորուած կը համարին. որով-
հետեւ ինչպէ՞ս կարելի է ընդունիլ
որ մէկը ազգային խոշոր գործերու
միջամուխ ըլլայ, իշխանաւոր գառ-
նայ, և սեփական դատաւորութենէ,
տրամաբանութենէ զտրկ եղած ըլ-
լայ. Չգիտենք թէ ի՞նչ կը պատահ-
խանէին ասոնք եթէ իրենց ղեկավար
տրուէր թէ Չինաստանի վերջին կայս-
րը գահակալած ատեն 4 տարեկան
էր:

Ահա ցաւալի իրականութիւն մ'ալ
որ այժմ բաւական կը տառապեցնէ
հայ կեանքը, Ս'ասնաւորապէս ներ-
կայ սերունդը այդ տեսակէտէն զտ.
տարկութիւն մը կը ցուցադրէ պար.
զապէս. յաճախ, հայրենասիրական
զգացումը, ոգևորութիւնը չէ որ կը
պակսի մեզի, այլ լրջութիւնը, խո-
հականութիւնը, մէկ խօսքով դա-
տողութիւնն է որ իր բացակայութիւ-
նը կզգայնէ որու հետեանքով յա-
ճախ մեր համայնական գեղեցիկ
շարժումներու կազմին զուգընթաց

ՔՐԴԱԿԱՆ ՇԱՀՍԱՍԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

111

Յուլիոս Աին Սափալուի մօտ կը լար.
Հակին և Զեմսկի Սոյիզուի զինւոր.
Դերէն մէկը կտոր-կտոր կընեն. կը
քին 24 սևառնաւար և երեք ոչխար

Նոյն օր կը յարձակին Ռաշ.Ազատ
րանի մօտերը, սրախողիտը կընեն
երկու հայ երիտասարդներ՝ մէկ կար-
կառցիի հետ (Թիւրքահայ)։

Կին Մասիսի քերգերը կը յար-
ձակին Զեռնէթ. Սպաստ թիւրք գիւ-
ղին վրայ, կը քշեն ամբողջ նախիրը՝
սպաննելով 3 հոգի:

Նոյն օր 400է աւելի հեծեալ և հե-
տակ քիւրդեր պաշարելով Մօսուլն
և Քօրոն (Ռայազիտի դաշտ) գիւղե-
րը, կը քշեն տաւարն ու ոչխարը
Հայերու ցուցած ընդդիմութեամբ
մէկ օրուայ կռիւէն հտքը կազատի
միայն Մօսուլնի ոչխարը, կսպաննուին
երեք հայ, մէկ քիւրդ, հովիւ և երեք
հոգի ռաւազակներէն:

12ին իգգիր Օրգեֆ ճանապարհին
վրայ քիւրդ գիւղացիներ կենթարկ
ւին յարձակման. իրենցմէ մէկը կը
վիրաւորուի և 12 եղ կը կողոպտուի:

13ին Խօշ. Խապարի ժօռ կը սպան.
հուին հրկու Արճէշցի հայեր. յար.

14ին կը յարձակին Ներքին Ախ-
տայի առարանոցին (օբս) վրայ և
կը քնն 30 ոչխար:

20ին Սոս.ք-Ստի կամուրջին մօտ
Ապարայի «խալազ» քիւրտերէն 30
հոգի՝ կը ձերբակալեն 4 ծերունի
ռուս զինու. որոնց կողպատելէ յե-
տոյ ազատ կը թողուն ըսելով. «Եթէ
հայ կամ կողակ ըլլայիք, ձեզ պիտի
սպաննէինք տնայատաճառ» :

23ին կը յարձակին Օրգոֆի ճա-
նապարհին զինուորական ապօրին վը-
րայ. կողպատելէ յետոյ կը սպաննեն
մէկ զինուոր և կը գերեն երկուքը
չոյն ճանապարհին վրայ կը քանդեն
կամուրջները, վառելով փայտերը:

Նոյն քիւրդերը կողքի մօտ յար-
ձակելով ֆուրգօններուն վրայ, կը
վիրաւորեն կառապանը, կը սպան-
նեն հայ մը, կը յափշտակեն 8 ձի:

24ին Բայազիտի լեռնալանջին վը-
րայ զաւարդաբար կը ոպաննուի կոշ-
միտար Բօղոսլովսկին ճինգ կոպակ-
նեբու հետ և կը վերաւորուին 6
զինար: Կը խլեն 4 հրացան, ապա
700 զինւածներ քաղաքը պաշարման
մէջ կը պահեն 2 օր:

Նոյն օր Բայազետ-Աղսուի մօտերը
Նոյն առազակները հետապնդած ժա-
մանակ կրապաննուի օֆիցեր մը 4
կրպակներով, կը շիրաւորուն 3
անձ:

28ին Էլիսաճնի կայարանին մօտ
կառք մը յարձակման կենթարկւի.
4 ճանբորդներէն մէկը ուսս) կը
սպաննուի. երկուքը (հայ) կը յաջա-
ղին փախչիլ. իսկ մէկը (թիւրք) ա-
զատ կ'արձակւի. կը յափշտակեն
կառքի ձիերը:

29ին Բաղրադիւս Ալու Բերկրի ճա-
նապարհին, քիւրդ երբ կը յարձակին
սու սպայի մը և մէկ «դթում թեան»
քրօջ՝ վրայ՝ կը յաջողին առ' առնել
գերժինը:

Նոյն օր Սօղուք Սուի գինւարները՝
հնձելու ժամանակ յարձակման կեն-
թմարկունքը բրդեղէ, որոնք կը կա-
պեն զանոնք, քանիները կը մերկա-

երկու հարիւր կանգուն հեռաւորութեան վրայ քաղաք մը կայ բոլորովին աւերակ, փրատակներու անհամար շէղշէր իրար քով եկած բլուրներ կկազմեն մինչ եկեղեցիի տշտարակը իր գանգակատան մէջքէն կուտած իր խաչը միայն ցոյց կուտայ իբրեւ վկայ հերետիկոսներու անգիծութեանց։ շրջակայ այգեւտաններն ու պարտէզները չորացած միայն աւազուտ անապատի վերածուած։ Պտղատու տանձերներու ճամբուն հիշտ եզերքին լցուած, իր մէկ հիւղին վրայ տանձը իր կոթին կռնած ապրիլ կուզէ, մինչ սեւցած բուսը իր արմատէն վաղուց խլած էր ու անկենդան մէկ փայտի կտոր դարձած։ Ամեն դի աւերակ, ամէն կողմ փրատակ։

Գրպանէս կիսմեմ «Ասպարէզ»ի մէկ թիւը ուր հրատարակած ազգու խմբագրականը։ «Եթէ ամբողջ աշխարհ ներքէ, Հայաստան երբեք»։ Կկարդամ ծայրէ ի ծայր, վրէժի ցաւումը կսաստկանայ իմ մէջ, կրակ կդառնամ ու ես ալ կուզեմ բորենիին նման այրել, քանդել ու աւերել այն ինչ որ կվերաբերի թշնամիին։ ու երբ թերթին երկրորդ էջը կդարձնէի անս իմ դիմաց կանգնած կտեսնեմ տարիքն առած ֆրանսացի տիկին մը պատրուտած հագուստներու ներքեւ, հողէ կուծր իր ձեռքին եկած է ցուր առնելու։

— Բարի իրիկուն, պարոն, կըսէ ինձ տիկինը, ֆրանսացիի յատուկ ժպիտը իր երեսին։

— Բարի իրիկուն, տիկին, կպատասխանեմ իրեն ու գարմանքով կհարցնեմ թէ կապրի՞ն արդեօք շնչող էակներ աւերարակաց քաղաքին մէջ, թէ կա՞ն քաղաքացիներ այստեղ։

— Ո՛չ որ պարոն. պատերազմի նախօրեակին մինչ մենք մեր խաղաղ աշխատանքին լուծ էինք, գերման սաւառնորդներ գիշեր ու ցորէի անդադար ունեւեր տեղացիին մեր քաղաքին վրայ։ Եկեղեցի, դպրոց, շուկայ եւ այլ հասարակական շէնքեր ու ամբողջ քաղաքը դարձաւ աւերակ։ մինչ քաղաքին բնակիչը անապատելի փորձանքէն սարսափաւոր թողած իր տունն ու երկիւք փախաւ ազատ շունչ առնելու, փախան վերադարձի յոյսով ու յոյզերով՝ ու այսօր երբ թշնամիին բանակները իրենց սաւառնակներով նահանջեցին Մեծն Ֆրանսայի քաղաքի զինուորներու եւ թնդանոթներու առջեւէն ու ամեն ինչ ապահով է, ես քաղաքով ճամբայ ինկայ հեռաւոր մեր ապաստանէն։ ու երբ կմտնեմ իմ տան լիաքանդ շէնքին, հոն կգտնեմ իմ քաջ որդան, զինուոր իր հայրենիքին, երեկոյեանս իր ճաշի պահուն։ ու ես համբուրելով իմ լակի հակառը տասն անգամ եւ աւելի նպարտութեամբ ու սիրտս յօժար կընտրեմ անկիւն մը ապրելու համար ու այդօրէն ես կդառնամ մայրը քաղաքին մէջ նախող հազարէ աւելի զինուորներուն, հիշտ գուրգուրալով անոնց վրայ ու խնամելով զանոնք իբր արժանի զաւակներ իր հայրենիքին։

Վայրկեան մը կանգ կառնեմ կնոջ այս խօսքերուն վրայ։ Կիմանամ իր յայտնուածեանց վրայ ու երբ ան արդէն իսկ լեռնացած իր ջուրի ամանը հեռանալու վրայ էր, ձեռքի սեղմումով կըսեմ։

— Ֆրանսան շուտով կսկսի իր վերաշինութեան մեծ գործին քանի իր մէջ յապրին ձեզ նման մեծասիրտ, հոգացող մայրեր ու արժանապայել զաւակներ։

— A dieu կըսէ ու կը հեռանայ։

— Au revoir կպատասխանեմ ես կնոջ ու կվերադառնամ ընկերներուն մօտ։

Հապա ո՛ր մնացին մեր հագարաւոր իայ մայրերը ու գեղանի կոյսերը, ո՞ր լեռներու տակ եւ ո՞ր ձորերու մէջ անոնք մտնեցին ինքզինքնին, մանուկները իրենց ուրծքին, փրկելու համար սրբազան պապիւր։

Արշալոյսը կծագի դարձաւ։ Աւերած Հայաստան կվերականգնի ու կդառնայ դարձաւ « երկիր դրախտավայր »։

Յուսանք եւ աշխատինք։
Արտ. ՀԱՅԵԱՆ
Ֆրանսա

ԱՌՈՂՋՈՊԱՀԱԿԱՆ

Թորախտ

(Շար. 14րդ թուէն եւ վերջ)

Թորախտը, ինչպէս ըսինք, շատ վարակիչ հիւանդութիւն մըն է։ Բըժշկական վերջին հետազոտութիւնները կը փաստեն թէ թորախտը ժառանգական չէ։ Առողջ հօրմէ եւ մօրմէ ծնած զաւակ մը կրնայ թորախտաւոր դառնալ եթէ թորախտի միջբրոպներ հիւրընկալած է իւր թոքերու մէջ։ Պատիւ տը ֆօխը կը տաւրածուի թորախտաւորի մը թուքին միջոցաւ։ Երբ թորախտաւոր մը կը թքէ, անոր թուքը չորնալէ յետոյ, թուքին մէջ գտնուած միքրոպները կրնան ասղին աճելու երթալ եւ վարակել ուրիշներ շնչառութեան միջոցաւ։ Թորախտաւոր կովի միւրը եւ կաթն ալ կրնան այս յիշեալ միքրոպները պարունակել։ Եւ անոր համար է որ Եւրոպայի մէջ կովի մը կամ եզի մը միւր յոյզովդին ծախելէ առաջ կը քննուի մասնագէտներու կողմանէ։ Պատիւ տը ֆօխը շատ մեծ տոկոսով ջրայ կուտայ։ Չինք սպաննելու համար պէտք է 10 րոպէ ենթարկել 70 աստիճան տաքութեան։ Սառուցումը չի սպաննել այս միքրոպը։ Փորձեր ցոյց տուած են որ պատիւ տը ֆօխը կրնայ երկու կամ երեք տարի առանց ոչնչանալու ապրիլ թորախտաւորի մը թուքին մէջ։ Քիմիական կարգ մը հակաանիսական նիւթեր եւ արեւուն ճառագայթներ են միակ զանոնք ըստ պանդխտի։

Ուստի պատիւ տը ֆօխէն ազատ մնալու համար զգուշանալու է թորախտաւորի մը հետ ճաշելէ եւ կամ անոր սենեակին մէջ ապրելէ։ Հիւանդի բերքին հետ յարաբերութիւն ունեցող բոլոր առարկաներ, լինի դըժաւ, գաւաթ, պատառաքաղ կամ թաշկինակ, բոլորն ալ վտանգաւոր են։ Թորախտաւոր մը պէտք է առանձին ճաշէ եւ իւր յատուկ սեղանի անոթներ ունենայ։ Թորախտաւորի մը սենեակը առատապէս կը պարուհակէ թորախտի միքրոպներ։ Ուստի զգուշանալու է հոն երկար մնալէ կամ թորախտաւորի մը գէժ դիմաց նստած երկար ժամանակ խօսելէ։ Եթէ թորախտաւոր մը խղճափոխ է, պէտք է զգուշանայ իրեն շրջապատողներն ալ վարակելէ։ Իւր պարտքն է չթքել փողոցներու, կառքերու կամ թրամվայներու մէջ։ Յատուկ գրպանի թքամաններ կան։ Կրնայ թքաման մը գործածել։ Շատ սխալ է օտար անձնաւորութիւններ համբուրել բերանին վրայ։ Ջանալու է խոյս տալ փողոցներու փոշիներէն։ Սենեակի մը մէջ հազուադէպ իւր

զանակելու չէ, ոչ ալ կօշիկներ մաքրել։ Ամէն մարդ ջանալու է հասկնալ թէ իր ճերմակեղէններ թորախտաւորի մը ճերմակեղէններու հետ չեն լուացուիր։ Ընթերցարանագետներ աշխատելու են չձգել որ ընթերցարանի գիրքեր փոխ տրուին թորախտաւորի մը եւ կամ նուէր ստացուին թորախտաւորի մը գիրքեր։ Գրովհետեւ գիրքահասկնալի է որ երբ թորախտաւոր մը գրքի մը վրայ ծածկը կարգայ, շատ դիւրութեամբ կըրնայ թերթերուն վրայ տանիլ իր թոքերուն մէջ գտնուած միքրոպները շնչառութեան միջոցաւ։

Այժմ փութանք ըսելու որ բոլոր այն անձինք որ իրենց առողջութեան հոգ կը տանին, կը սիրեն ազատ եւ մաքուր օդ եւ արեւի ճառագայթներ, շատ դժուարաւ եւ կարելի է ըսել երբեք թորախտաւոր կրնան դառնալ։ Ջանալու է ուրեմն այնպիսի տուն մը բնակել որուն մէջ արիւի ճառագայթներ կը մտնեն, որովհետեւ ինչպէս առածը կըսէ, « Այն տունը որ արեւի տեսնար, հիւանդութիւն կը տեսնայ »։ Յետոյ լաւ հոգ տանելու է անդառնութեան։ Լաւ սնունդ առնել, լը շնչանալ եւ փարթամօրէն ճաշել, ո՛չ, ալ պէտք եղածին չափ անդառնելու համար խնայողութիւն ընելու չէ (1)։

Իսկ ինչ ընելու են արդէն վարակւած անձինք։ Այժմ Եւրոպայի մէջ, մանաւանդ Չիլիքերիոյի մէջ, սանատորիումներ (sanatorium-բուժարան) հաստատուած են թորախտաւորներու համար։ Այս սանատորիումներու մէջ նոր վարակուողները կրնան շատ դիւրութեամբ բուժուիլ։ Ի հարկէ ջանալու է օր առաջ հոն դարձն վնասել եւ ոչ թէ վերջին րոպէին սա։ Նաղորդովի գուռը ափ առնել։ Ցաւալի է հոս յիշել որ եղան մարդիկ որոնք անցեալներ զոհ գնացին իրենց անհոգութեան եւ միայն վերջին պահուն որոշում տուին սանատորիումը մտնելու։ Ուստի բոլոր այն անձինք որոնք կասկած մը ունին իրենց թոքերուն վրայ, ինքզինքնին անմիջապէս քննել տալու են բժիշկին որովհետեւ « Մէկ կրամ կանխագուշակութեան մէկ քիչ դարման կարժէ »։

Բարիք 24 հոկտ. 1917

Բժշկական ՈՒՍԱՆՈՂ ՄԵ

ԱՆԳԼԻՍԻ ԵԴԻՊՏԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԸ

Զօրավար Ալէնպիի զօրքերը հոկտ. 31ի երեկոյին մտան Պիր. Սէպա քաղաքը։ Թիւրքերի կատաղի դիմադրութեան հակառակ, 1.800 զօրք գերի բռնեցին եւ 9 թնդանօթ ձեռք անցուցին։

Պիր. Սէպան 40 հազարամէդր միայն հեռու է Գազա քաղաքէն որ Երուսաղէմի բանալին է։

(1) Ցաւալի է տեսնել որ կարգ մը անձինք իրենց ճաշին յատկացուելիք դրամը ուրիշ լպիւր բաներու կը ծախեն եւ այդպէս կը տկարանան։

Այսպէս, Հայաստանէն յետոյ, Սիրիա, Զաքեոքէն յետոյ, Հիւսիսէն յետոյ, Հրէաստանն ալ թիւրքերի ձեռքէն ելնելու վրայ է։ Ահա թէ ո՞ր տաւրաւ զիրենք Երիտասարդ-Թիւրքերի յիմար քաղաքականութիւնը եւ Գերմանիան խարսեղով համեմատական պատերազմին միջամտելու համար իրենց կազմած երեսկողական ծրարքերը։

— Վերջին հետազոտութիւնն ալ լով, Անգլիացիները Պաղեստինի մէջ շատ լաւ կը յոռտջանան։ Զօրավար Ալէնպիի զօրքերը Գազան շրջապատեր են ամբողջովին (60.000) թիւրք զօրք կայ այնտեղ Գազան պաշտպանող։

ԱՐԱՐԻՍ

Լոնտոնէն կիմացնեն պաշտօնագէտ որ Հիւսիսի թագաւորին տարաւ զօրքերը հոկտեմբեր տմին վերջերը յարձակում մ'ըրեր են Հիւսիսի կաթմաղին վրայ, պահնորդ թիւրք զօրքերի մէկ մասը սպաննելու եւ մէկ մասը գերի բռնելու են ու բաւական երկար տեղ ալ քանդել են երկաթուղին։

ՎԷՆԵԶԷԼԱՆԻՍ ԵՒ ՍԵԿԱՆԴ

Յունաստանի վարչապետ Տ. Վէնիզէլոս փարիզ եւ Լոնտոն այցելելէ յետոյ եկած իջած է այժմ Ֆրանսայի Նիս քաղաքը։ Իր ճամբորդութեան նպատակն եղած է, ինչպէս ինք յայտարարեր է, քննել պարէնաւորման եւ զինուորական պէտքերի հայթայթման ինքիւրը Յունաստանի համար։

ԿՈՐԾՈՆՈՒԱԾ ԳԵՐՄԱՆ ԸՆԴՈՎԵՈՒՅՆԵՐԸ

Անգլիայի ծովային նոր նախարար ռըր Էրիք կէտտէս Հանրային խորհրդարանի նոյեմբեր 2ի նստին մէջ ճառ մը խօսելով ի միջի այլոց ըսաւ թէ պատերազմի սկիզբէն ի վեր Հիւսիսային, Ալշանդեան եւ Արշային ծովերին մէջ գերման ընդծովեայնների 100ին 50ը խորտակուած են։

« Կրնամ նոյն իսկ աւելցնել թէ, ըսաւ, վերջին եռամեային մէջ թըշնամին այնչափ ընդծովեայններ կորորնցուց որչափ ամբողջ 1916 տարին մէջ։ Բայց պէտք չէ մոռնալ թէ Գերմանիան այսօր աւելի շուտ կը շինէ նաւեր քան թէ ասկէ առաջ։ Այսու ամենայնիւ, մենք աւելի շահաւոր ելանք որովհետեւ Գերմանիան իր յուսացածէն շատ պակաս վնաս պատճառեց մեզի եւ ինք աւելի կորուստներ ունեցաւ։ Իր վաճառկանական նաւերի հարիւրին 50ը կամ ընկղմուած կամ դաշնակիցներէն գրաւուած են »։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մարտի 1-ին մէջ Ֆրանսացիները յաղթութիւնը իր կարեւոր հետեւանքներ սկսած է ունենալ: Գերման բանակը տեսնելով որ իր ալ կողմէն սպառնալիքի ենթարկուած է, նոր 2-ին ստիպուեցաւ թողուլ հեռաւոր շրջանները: Ֆրանսացիները շարունակեցին իրենց զորքերը շարունակելու: Ֆրանսացիները շարունակեցին իրենց զորքերը շարունակելու:

Իտալիայի մէջ աւստրիացիներու զորքերի յառաջացումը իր սկզբնական թափը կորսնցուցած է այժմ իստիզո գետին վրայի կամուրջների քանդակումը: Իտալական պահակաւոր զորքերին օգնութեան համար թուրքացիները թշնամի յարաբերութեամբ են վերաբերում: Իտալական զորքերը շարունակեցին իրենց զորքերը շարունակելու:

Իտալական զորքերը շարունակեցին իրենց զորքերը շարունակելու:

Հունդի մը համեմատ, թշնամի յարաբերութեամբ են վերաբերում:

Հիմա խնդիր է թէ զօրավար Գաւառիստի ինչ ընթացք պիտի բռնէ: Երկու կարծիք կը յայտնուի: Կամ ճակատամարտը տեղի պիտի ունենայ Բալու գետին վրայ կամ իթէ Գերմանիայի յառաջացումը ստանալու պիտի զանգուարանայ: Գաւառիստի պիտի պարտաւորուի իր զինուորական վայրը զարձնել Ստիժը: Ստիժը վերջին պարագայի մէջ, վերջինին ու Դրեվիցան առժամապէս կեղծեն իտալացիներին ձեռքէն:

Ֆրանսայի և Անգլիայի վարչապետները ու յառաջատիճան զինուորականները զնային Հոմ ուր միջառնակցական խորհրդաժողով մը կը գումարեն:

ՉԱՆԱՉԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Իտալիայի նախարարութիւնը հրաժարական տուած լինելով, նոր նախարարութիւնը կազմուեցաւ: Օրլանտոի նախադաշնութեամբ որ ստանձնած է միանգամայն ներքին գործերի նախարարութիւնը: Արտաքին գործերի նախարարն է Տ. Սոնինո, պատերազմականը՝ զօրավար Ալֆրէդի և ծովայինը՝ ծովակալ տէլ Պոնո:

Գերմանիայի կայսերական զինուորական (որ վարչապետի պաշտօն կը վաշէ այնտեղ) նշանակուած է Հէրզլինկ կոմսը, փոխանակ մօքթօր Միքայէլիսի որի հրաժարականը ընդունուեցաւ: Հէրզլինկ կոմսը 74 տարեկան է և Պոնին ու Միլն խնդիր համալսարաններին մէջ կաթողի փիլիսոփայութեան բրոֆէսօր եղած է: Իր յարաբերութիւններ լաւ են վատիկանի հետ:

ՆՈՐ ՍՏԱՑՈՒԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ա. Դո. - Մեծ Դեղքերը ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆՈՒՄ 1914-1915 թ. ՈՒՍԱԿԱՆՆԵՐԻՆ: 23 նկարներով և 8 փոքրիկ քարտէշներով: Երեւան: Տպարան «Երեւան»: 1917: Գին 5 րբ: Ներկայի մէջ (որի վրայ պէտք է աւելցնել ճանապարհածախքը արտասահմանի համար: Ցանկացողները կարող են դիմել Երեւան «Արարատ» գրադատանոցին:

(Այս գիրքը որ 488 երեսներէ բաղկացած ստուար գործ մ'է, խղճամիտ երկասիրութիւն մ'է որ կը պարունակէ ոչ միայն մանրամասն տեղեկութիւններ վանի հերոսական ազատամարտին և այլ տեղեր ևս պատահած ինքնապաշտպանութեան գտնական կռիւներին, վանի ժամանակաւոր հայ կառավարութեան կազմին և գործունէութեան վրայ, այլ և կը սկսի Սոմանեան իդափոխութեան և Սահմանադրութեան հրատարակման պատմութիւնը և կը շարունակէ ցոյց տալ Երիտասարդ Թիւրքերի յաղթողութեան ունեցած վարմունքը համաշխարհային պատերազմէն առաջ բարենորոգումների խնդրին առթով և պատերազմին սկիզբն ալ կառավարութեան ըրած կողպումները, հարստահարութիւնները և ճնշումները թէ՛ Կ. պոլսի և թէ՛ հայաստանի գաղութներին մէջ, տաճկահայատակ հայ գործերին զէմ եղած վարմունքը, Հայերի բնակչւման ծրագիրը, հայ կառավարական շարժումը Կովկասի մէջ և Թիւրք կառավարութեան վարմունքը այդ առթով, Թիւրքահայաստանէն դէպի Կովկաս տարապիլի գաղթների նկարագրութիւնները որոնք քարէ սրտերն անգամ արտառութի կը շարժեն, վիճակագրական և այլ հետաքրքրաշարժ բազմաթիւ տեղեկութիւններ: Հիշեցնելով իր պատմածներէ շատ բաներին ոչ միայն տակնաւոր, այլ և տիկնապետ եղած է:

Գրքին մէջ կայ նաեւ վտայութեան

քարտէզ մը բաւական ընդարձակ ուր զըրէթէ ամէն նշանաւոր գիւղերը զետեղուած են: Կայ նաեւ մասնաւորապէս Շատախի քարտէզը, վանի քաղաքամէջի և Այդեանի ինքնապաշտպանութեան զիջքերի յատակագիրների քարտէշները և այլն, ինչպէս նաեւ զանազան անձերի կենդանագիրներ և խմբակարներ և այլն:

Այս գիրքը հետաքրքրական է այս գրքի ընթերցումը որ ոչ միայն ամէն վանեցի, այլ ամէն Հայ պէտք է անկէ մէկ հասունեանայ և զիջքները իր բարձի տակ զրոյս պահուի):

Docteur T. Aslan. — TRAIT D'UNION. ARMÉNIE-FRANCE leurs relations depuis les temps les plus reculés. Vannes. Lafolye freres, Editeurs. 1917. Prix 3 frs. (Այս գիրքը Հայաստանի հին ու նոր պատմութեան վրայ տեղեկութիւններ կուտայ Ֆրանսացիներին և Ֆրանսադէտներին: Մասնաւորապէս ինչուած են պատմական այնպիսի դրուագներ որոնք Ներառուցողներին հետ մեր ունեցած յարաբերութիւնները կը ներկայացունեն: Կան նաեւ միջազգային, վերջին ժամանակների պատմական տաւաղութիւններ որոնք շատ մը Հայերի անգամ անձանթ կը մնան տակաւին և այս գրքի ընթերցումով է որ պիտի իմանան անոնք: Ինչպէս կերեւի, հեղինակը, Տօքթօր Ասլանեան, իր այս երկասիրութիւնը լոյս ընծայելու համար պատմական շատ մը գիրքեր աչքէ անցուցած և համեմատած է:

Այս նոր և ընտիր հրատարակութիւն մ'ալ որ պէտք է թէ՛ Հայերն իրենք կարգուն և թէ՛ տարածեն Ֆրանսագէտներին մէջ, ծանոթացնելու համար Հայն ու Հայաստանը: Եւրոպայի մէջ Հայերին համար պիտի պահանջ ընելու մասին շատ կը խօսուի ու կը գրուի: շատ մը գիրքեր կան արդէն հրատարակուած, սակայն պէտք է տարածել առոնք: Ֆրանսացիներ ինքնաբերաբար չեն հետաքրքրուիր ստոնք կարգու: պէտք է Հայեր գնեն և տարածեն Ֆրանսագէտների մէջ: ապա թէ ոչ, ինչ օգուտ կրնան ունենալ այդ գիրքերը դեղած մնալով հրատարակողների դարակեններին մէջ:

Arménie France գիրքը ստանալ ու գողները կրնան դիմել Ֆրանսայի վանի քաղաքը հրատարակին, որի անունը վերեւ նշանակուած է: Գինն է 3 ֆրանկ: վանի մէջ, այսինքն փոստի ծախքը չը հաշուելով: Կարելի է ստանալ նաեւ Արմենիայի խմբագրութեան գրասենեակէն: Մարտի 1-ին մէջ 3 ֆր. և 20 սանդղով: Իսկ Մարտի 1-ին դուրս կը դրուի 3 ֆր. և 50 սանդղով:

ՆՈՐ ՍՏԱՑՈՒԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

EAU DE COLOGNE
Aux parfums d'Arménie
préparée par le Dr. H. - Léon
Արդուարդի այս ճեղով բաղադրութիւնը անհրաժեշտ է ամէն տունի: Ունենալու համար դիմել Տօք. Լեոն Համբարձումեանին, 16, bld. Saint-Denis. Paris: Գին. շերտ 8 ֆր., կէսը 4 ֆր.

ԱՇԽԱՐՀԱՅՈՑ ԲԱՐՏԷՂՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Հայերէն տաւերով
Հայաստանի աշխարհացոյց քարտէզը շատ նախնի աշխարհագրագ, փարպուրած վեհաթի, 92 հարկերով ամէն ինչ լայն և 70 հարկերով ամէն ինչ լայն հաստ թղթի վրայ: 5 ֆր. (5,70):

Լատինական տաւերով
Հետեւեալները որոյ մէջ կը գտնուի Հայաստանի աշխարհի իր զանազան մասերով, մեր բնաշխարհի մանրամաս և լուսագոյն քարտէշներն են: Քաղաքների, գիւղերի և այլն անունները գրուած են հայերէն և Թիւրքերէն, թէ և լատինական տաւերով: Բարձրին մէջ ալ սահմանները նշանակուած են գունաւոր բաժանումներով: Սակաւթիւ օրինակներ միայն կան ասոնցմէ. ուստի պէտք է փութան ունենալ ցանկացողները:

Թիւրքիստանի և Ասիական նահանգներով տաւից Արաքիսի (Carte générale des provinces européennes et asiatiques de l'Empire Ottoman): 4 կտոր քարտէշներ: 1:3.000.000 համեմատաշափ: Գ. տպգր. 1886: 4 տախտակները միասին 13 ֆր. (Մարտի 1-ին դուրս 15 ֆր.):

ԿՈՎԿԱՍ, ԱՐՄԵՆԻԱ, ԲԻԻԲԻՍՏԱՆՆԵՐ ԵՒ ԱՏՐԱՊԱՍԱԿԱՆՆԵՐ ՀԱՄԵՄԱՆԱԶԱՖ 1: 1 միլիոն 500.000: 4 կտոր քարտէշներ: 4ը մէկտեղ 10 ֆր. (12 ֆր.):

Եփրատ եւ Տիգրիս գետերն ի Հայաստան, Քիւրտիստան եւ Միջագետք (5 կտոր, որոնցմէ մին կը ներկայացնէ միւս 4 կտոր քարտէշների վրայ գտնուած լեռների բարձրութեան չափերը. իսկ 4 քարտէշներին մէջ կան Թիւրքահայաստանի Պոնտոսի երկրներէն սկսելով, Ասորիք, Պարսկաստան, Ռուսահայաստան և Պարսկաստանի մէկ մասը, Համեմտյ. 1: 1.500.000): 5 կտորը միասին 10 ֆր. (12):

Պարսկաստան կամ ճանապարհներ Արեւելքի մէջ: 4 կտոր քարտէշներ որոյ Ա. և Բ. տախտակները կը ներկայացնեն Հիւսիսային-Ասորիստան, Միջագետք եւ Հարաւային-Հայաստան. համեմտյ. 1: 600.000: Գ. տախտակը Քիւրտիստան եւ Իրաք. համեմտյ. 1: 800.000: Գ. տախտակը Պարսկաստանի կեդրոնական եւ հարաւային մասերը (Իրաք, Ֆարսիստան և Լուրիստան): 4 տախտակները միասին 16 ֆր. (18 ֆր.):

Փոքր Ասիայի արեւմտեան մասին յատուկ ընդարձակ քարտէզ. 15 կտոր. համեմտյ. 1: 250.000: Գին 15 տախտակին միասին 60 ֆր. (65 ֆր.):

Carte de l'Arménie ancienne. Dressée par K. J. Basmadjian, professeur d'histoire. Paris 1916.

(Հայաստանի պատմութեան զուգընթաց պէտք է հետաքրքրուի նաեւ հին Հայաստանի քարտէշով որովհետեւ պատմութիւնը առանց աշխարհագրութեան չէ կարելի դիւրաւ ըմբռնել: Բարձր. Բասմաճյան այդ մասին գիւրդութիւն մ'ընծայած է այժմ հրատարակելով հին Հայաստանի աժամագին և միանգամայն խնամով պատրաստուած քարտէշ մը):

Գինն է Մարտի 1-ին մէջ 75 սանդղով, Մարտի 1-ին դուրս 85 սանդղով:

ՆՈՐ ՍՏԱՑՈՒԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

L'ARMÉNIE et la Question arménienne par Mikaël Varadian, avec une préface de Victor Bérard.

(Այս գիրքը իր ամփոփ համառոտութեան մէջ կը բովանդակէ հայ մտքի սրտի եւ կողմի վերա եւ հպարտացնող արայայայտութիւնները որոնք կրնան շատ բան ուսուցանել հայ ցեղի եւ Հայաստանի իսկութեան անճանաչ շատ մը օտարականներին: Այս տեսակետէն իսկ կարժէ մեծ չափով տարածել Ֆրանսագէտ օտար շրջանակներին մէջ: 1,20 (1,40)

ՏԵՍԷՆՆԵՐ
Մ ՓԱՐՔԱՅԻՆ ԲԱՆԿԱՆ
ՄԱՐՏԷՂԻ

Հայերէն Տպարան մ. Փարքային տաւեր
Le Gérant: François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi